



# Intern en extern toezicht op de reguliere politie: de diversiteit aan spelers

Prof.dr. Dirk Van Daele  
Astrid Bink



# Inleiding

- Het onderscheid tussen intern en extern toezicht
  - Intern toezicht
    - Georganiseerd door de overheden die ook verantwoordelijk zijn voor de organisatie en de werking van de te controleren diensten en heeft tot doel aan specifieke disfuncties te verhelpen
  - Extern toezicht
    - Toevertrouwd aan overheden die zelf geen verantwoordelijkheden dragen voor de organisatie en de werking van de betrokken diensten, onafhankelijk van de te controleren diensten en gericht op detectie van meer structurele algemene disfuncties

# I. Het intern toezicht: de Algemene Inspectie van de federale en lokale politie

- Een controle orgaan van de uitvoerende macht
- De taken van de Algemene Inspectie = optimaliseren van het functioneren van de federale en de lokale politie, nadruk op respect voor de democratie en de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden
  - Onderzoek van de werking, de activiteiten en de werkwijzen van de politiediensten en controle van de toepassing van de wetten, verordeningen, bevelen en onderrichtingen, richtlijnen, normen en standaarden
  - Onderzoek naar de efficiëntie en doeltreffendheid van de federale en lokale politie (auditfunctie)



- De werking van de Algemene Inspectie
  - Informatieverstrekking aan de Algemene Inspectie
  - Adiëring van de Algemene Inspectie
    - Ambtshalve
    - Door een *bevel* van de minister van Binnenlandse Zaken of de minister van Justitie
    - Op *verzoek* van de bestuurlijke of gerechtelijke overheden
    - Op *verzoek* van de commissaris-generaal en de directeurs-generaal van de federale politie en de korpschef van de lokale politie
    - Ingevolge klachten en aangiften



- Bevoegdheden van de Algemene Inspectie
  - Bevoegdheden bij gerechtelijke opdrachten
  - Bevoegdheden bij inspectieopdrachten
    - Algemeen en permanent recht tot inspectie
    - Horen van de leden van de federale en lokale politie
    - Richten van vragen aan de diensten of leden van de federale en lokale politie met dwingende antwoordtermijnen
    - Betreden van de lokalen waarin de personeelsleden van de federale en lokale politie hun ambt uitoefenen
    - Alle nuttige documenten en voorwerpen raadplegen in de ambtslokalen en hiervan kosteloos kopie nemen, mogelijkheid tot inbeslagname



- Het informeren van de bevoegde overheden



- Het klachtenmanagement door de Algemene Inspectie
  - De doelstellingen van de onderzoeken als gevolg van een klacht of aangifte
  - De interne organisatie van de Algemene Inspectie met het oog op de behandeling van klachten en aangiften



- De afhandelingsmodaliteiten
  - De uitgangspunten
  - Het klasseren van de zaak zonder gevolg
  - Het informeren van de gerechtelijke overheden
  - Het onderzoek van de zaak
    - De bemiddelingsprocedure
    - De eigenlijke onderzoeken
- Het opschorten van het onderzoek



## II. Het extern toezicht: het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten

- Een instelling *sui generis*
- De taken van het Vast Comité P = toezicht op de bescherming van de rechten die de Grondwet en de wet aan de burgers waarborgen en op de coördinatie en doelmatigheid van de politiediensten
- Niet primair gericht op het vaststellen van door politieagenten gepleegde laakbare feiten



- Wel gericht op het voeren van onderzoeken naar de activiteiten en werkwijze van de politiediensten, hun interne reglementen en richtlijnen en alle documenten die de handelswijze van de politiediensten regelen en het op grond daarvan verstrekken van beleidsadviezen
- Nagaan of schending van fundamentele rechten en vrijheden te wijten is aan een gebrek in de wetgeving, de algemene reglementen of de organisatie van de politie



- Het Vast Comité P = algemeen observatorium van het politiewezen
- Op verzoek van de Kamer van Volkvertegenwoordigers, de Senaat of de bevoegde minister advies uitbrengen over een ontwerp van wet, een Koninklijk Besluit of een omzendbrief of over enig ander document waarin de beleidslijnen van de bevoegde ministers worden geformuleerd



- Toezicht op de politiediensten = ruime interpretatie
  - Lokale politie
  - Federale politie
  - Alle diensten die ressorteren onder de overheden en instellingen van openbaar nut, waarvan de leden bekleed zijn met de hoedanigheid van officier of agent van de gerechtelijke politie
  - Personen die individueel bevoegd zijn om strafbare feiten op te sporen en vast te stellen



- De verhouding tussen het Vast Comité P en de Algemene Inspectie
  - Algemene regel: het toezicht van het Vast Comité P doet geen afbreuk aan de andere vormen van toezicht ten aanzien van de politiediensten
  - Toezicht van het Vast Comité P op de activiteiten en werkwijze van Algemene Inspectie
  - Overleg tussen Vast Comité P en de Algemene Inspectie



- Algemene Inspectie is verplicht om aan het Vast Comité P ambtshalve een kopie te sturen van klachten en aangiften die zij heeft ontvangen
- Bij afsluiting van een onderzoek dient de Algemene Inspectie een korte samenvatting van het resultaat ervan aan het Vast Comité P over te maken
- Marginale toetsing door het Vast Comité P van de wijze waarop de Algemene Inspectie klachten en aangiften behandeld heeft



- Als de Algemene Inspectie geen passend gevolg geeft aan een klacht of aangifte of wanneer de klacht of aangifte wijst op een ruimere, structurele disfunctie dan zal het Vast Comité P zelf nader onderzoeken



- De werking van het Vast Comité P
  - De informatieverstrekking aan het Vast Comité P
    - De informatieplicht van de politiediensten
      - Reglementen en richtlijnen
      - Jaarverslagen en algemene verslagen
      - Klachten en aangiften
      - Informatieve verslagen
    - De informatieplicht van het openbaar ministerie
    - De informatieplicht van de tuchtrechtelijke overheden



- Het adieren van het Vast Comité P
  - Ambtshalve
  - Op *verzoek* van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, van de Senaat of van de bevoegde minister
  - Op *verzoek* van de bevoegde overheid (federale procureur, procureur-generaal, procureur des Konings, burgemeester, politiecollege)
  - Ingevolge klachten en aangiften



- Het adieren van de Dienst Enquêtes
  - Ambtshalve
  - In opdracht van het Vast Comité P
  - Ingevolge klachten of aangiften
  - Onderzoeken van misdaden of wanbedrijven die de leden van de politiediensten ten laste worden gelegd: ambtshalve of op vordering van de procureur des Konings of de onderzoeksrechter
  - Recente ontwikkelingen inzake de werk- en taakverdeling



- De bevoegdheden van het Vast Comité P
  - De bevoegdheden bij gerechtelijke opdrachten
  - De bevoegdheden bij het uitoefenen van het extern toezicht
    - Zich door de politiediensten alle teksten laten voorleggen die zij noodzakelijk achten voor hun opdracht
    - Elke persoon van wie zij het verhoor noodzakelijk achten, uitnodigen om te worden gehoord (leden politiediensten verplicht gevolg te geven aan elke schriftelijke oproeping)
    - Richten van vragen aan de diensten en leden van de federale en lokale politie met dwingende antwoordtermijnen



- Doen van alle nodige vaststellingen, ten alle tijden de plaatsen betreden waar leden van een politiedienst hun ambt uitoefenen
- Alle nuttige documenten en voorwerpen raadplegen in de ambtslokalen, mogelijkheid tot inbeslagname
  
- De onderzoeksverslagen
  - Het overmaken van de onderzoeksverslagen aan de bevoegde instanties
  - De openbaarmaking van de verslagen en besluiten
  - Het parlementair inzagerecht



- Het klachtenmanagement door het Vast Comité P
  - De strategische doelstellingen inzake het klachtenmanagement
  - De interne organisatie van het Vast Comité P met oog op de behandeling van klachten en aangiften
    - De sectie klachten
    - De regiowerking



- De afhandelingsmodaliteiten
  - De uitgangspunten
  - Het klasseren van de zaak zonder gevolg
  - Het informeren van de gerechtelijke overheden
  - Het overdragen van de afhandelingsbevoegdheid aan de politie
  - Het overdragen van de afhandelingsbevoegdheid aan de Algemene Inspectie
  - Het onderzoek van de zaak



# Besluit

- Het Vast Comité P en de Algemene Inspectie zijn 2 heel onderscheiden organen
  - Algemene Inspectie
    - Intern toezicht
    - Controle orgaan van de uitvoerende macht
    - Toezicht op de lokale en federale politie
  - Vast Comité P
    - Extern toezicht
    - Instelling *sui generis*



- Toezicht op de lokale en federale politie maar ook op alle diensten die ressorteren onder de overheden en instellingen van openbaar nut, waarvan de leden bekleed zijn met de hoedanigheid van officier of agent van gerechtelijke politie en op alle personen die individueel bevoegd zijn om strafbare feiten op te sporen en vast te stellen
- Indien enkel de reguliere politie wordt bekeken zijn er echter ook veel gelijkenissen tussen het Vast Comité P en de Algemene Inspectie



- Inhoudelijk is het toezicht gelijklopend
- Beide beschikken over verregaande bevoegdheden, die op hoofdlijnen vergelijkbaar zijn
- Informatieverplichting ten aanzien van beide organen wettelijk geregeld
- Belangrijk verschil: ten aanzien van Vast Comité P ook een informatieplicht in hoofde van openbaar ministerie en de tuchtrechtelijke overheden, niet zo ten aanzien van de Algemene Inspectie



- **Gelijklopende adiëringmogelijkheden**
  - Belangrijk verschil: Algemene Inspectie kan niet worden gevat door de Kamer van Volksvertegenwoordigers of de Senaat, het Vast Comité P wel
- **Gelijklopende uitgangspunten en afhandelingsmodaliteiten inzake klachtenmanagement**
  - Belangrijk verschil: bij het Vast Comité P kadert het klachtenmanagement uitdrukkelijk in een aantal strategische doelstellingen, bij de Algemene Inspectie veel minder



- De aard van de Algemene Inspectie en het Vast Comité P verschilt fundamenteel (intern versus extern) doch er zijn vele raakvlakken
- Wettelijk geen scherpe afbakening van de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Algemene Inspectie en het Vast Comité P
- Vorm van ondergeschiktheid van de Algemene Inspectie aan het Vast Comité P